

Elsäkerhetsverkets marknadskontrollplan 2018

Beslutad den 29 december 2017

Innehåll

1	Inledning	3
2	Mål för Elsäkerhetsverkets marknads kontroll	4
2.1	Allmänna mål för marknads kontrollen.....	4
2.2	Specifika mål för marknads kontrollen	5
3	Rättslig grund	6
3.1	Rättsliga utgångspunkter	6
3.2	Lagar, förordningar och föreskrifter för Elsäkerhetsverkets marknads kontroll.....	7
4	Urval av produkter att kontrollera	9
4.1	Omvärldsbevakning och nulägesbeskrivning/marknadsanalys	9
4.1.1	Urval vid planerad marknads kontroll.....	10
4.1.2	Urval vid indikationsstyrd marknads kontroll.....	10
4.2	Omvärldsanalys och nulägesbeskrivning inför 2018.....	10
4.2.1	Förändringar avseende Reglering	10
4.2.2	Förändringar avseende Teknikutveckling	11
4.2.3	Förändringar avseende Andra aktörer	11
4.2.4	Beteenden.....	12
4.2.5	Sammanfattning	12
4.3	Ekonomiska aktörer på marknaden	13
4.4	E-handeln.....	13
5	Kontrollmetoder	15
5.1	Marknads kontrollmetoder	15
5.2	Utredningen i ärendet	16
6	Samverkan	17
7	Kostnader	18
8	Planerade aktiviteter 2018	19
8.1	Tillsyn.....	19
8.1.1	Tematisk tillsyn - Fokus på produkten/produkttypen	19
8.1.2	Tematisk tillsyn - Fokus på aktörstypen	19
8.1.3	Tematisk tillsyn - Fokus på samarbete.....	20
8.1.4	Övrig proaktiv tillsyn	20
8.1.5	Reaktiv tillsyn	21
8.2	Informationsinsatser	21
8.3	Utvecklingsområden.....	22

1 Inledning

Ett av Sveriges åtaganden som medlem i EU är att bedriva marknadskontroll¹. Med marknadskontroll avses en myndighets verksamhet och åtgärder för att säkerställa att produkter uppfyller gällande krav.

Ansvarig myndighet är skyldig att organisera och bedriva marknadskontrollen på ett tillräckligt effektivt sätt och i tillräcklig omfattning.

Denna handlingsplan beskriver Elsäkerhetsverkets plan för marknadskontrollen 2018.för marknadskontroll

Den tillsyn som ryms inom produktsäkerhetslagen benämns marknadskontroll och riktar sig till elektriska produkter avsedda för konsumenter. EU-förordningen 765/2008 utvidgar marknadskontrollen till att gälla även produkter avsedda för andra slutanvändare.

Marknadskontrollen syftar till att skydda arbetstagares, konsumenters och andra slutanvändares säkerhet och hälsa samt miljön. Medborgarna har rätt till ett likvärdigt skydd på hela den gemensamma marknaden, oberoende av produktens ursprung.

Marknadskontrollen syftar även till att säkerställa likvärdiga konkurrensförhållanden mellan ekonomiska aktörer och därmed bidra till att förhindra illojal konkurrens.

---

¹ Begreppet marknadskontroll definieras i EU-förordningen 765/2008, om ackreditering och marknadskontroll som följande: *Den verksamhet som bedrivs och de åtgärder som vidtas av offentliga myndigheter för att se till att produkterna överensstämmer med de krav som fastställs i relevant harmoniserad gemenskapslagstiftning och inte hotar hälsan, säkerheten eller andra aspekter av skyddet av allmänintresset.*

2 Mål för Elsäkerhetsverkets marknads kontroll

2.1 Allmänna mål för marknads kontrollen

Sammanfattning – allmänna mål för marknads kontrollen

- Produkter ska vara säkra och uppfylla kraven
- Ekonomiska aktörer ska ha god kännedom om gällande regler
- Allmänheten ska ha tillräcklig kännedom om grundläggande krav och vad man ska tänka på vid köp, användning och skötsel av produkter

Elsäkerhetsverkets vision är trygg och störningsfri el. Det innebär att elektriska produkter ska vara säkra och fungera tillsammans med andra produkter. Produkter kan behöva ha lämpliga skydd mot att störa och mot att generera störningar.

Elsäkerhetsverkets mål för tillsynen inom området elektriska produkter är att utöva marknads kontroll avseende marknaden i Sverige i syfte att kraven på elsäkerhet och EMC ska följas av de ekonomiska aktörerna. Vidare ingår också att vidta åtgärder om det visar sig att produkter inte uppfyller kraven och informera slutanvändare om detta för att förebygga att skador och olyckor inträffar.

Målet är också att återföra erfarenheterna från marknads kontrollen till föreskriftsarbete och ge underlag till arbetet inom standardiseringen.

Marknads kontrollen ska medverka till att de produkter tillverkare och importörer tillhandahåller på marknaden är säkra, fungerar på avsett sätt i sin elektromagnetiska miljö och är rätt dokumenterade. I de fall en produkt som inte uppfyller kraven når marknaden är målet att åtgärder ska vidtas för att begränsa riskerna med denna produkt.

Aktörer på marknaden ska känna till myndighetens marknads kontroll och hur de är en del av den inre marknaden. Elsäkerhetsverket ska uppmuntra frivilliga insatser från tillverkare, importörer och distributörer i sin marknads kontroll och stimulera med proaktiva åtgärder, som till exempel information till ekonomiska operatörer eller konsumenter, för att säkerställa att de elektriska produkter som sätts på marknaden är säkra, har skydd för EMC och uppfyller kraven för avsedd användning.

Slutanvändarna ska ha kännedom om vilka regler som gäller så att de själva kan upptäcka brister, göra medvetna köp och undvika privatimport i de fall de inte själva kan bedöma en produkts kravuppfyllelse.

Slutanvändare, ekonomiska aktörer och andra myndigheter med flera ska också kunna nå Elsäkerhetsverket för frågor och kunna anmäla farliga elektriska produkter som orsakat tillbud eller olycka.

2.2 Specifika mål för marknadskontrollen

Elsäkerhetsverket har inga specifika mål för marknadskontrollen utöver att genomföra de planerade aktiviteter som framgår av denna plan. Dock följs ett antal nyckeltal upp årligen som ett led i omvärldsbevakningen och resultatredovisningen.

Uppföljning sker genom minst följande nyckeltal.

- Antal ärenden
- Antal produkter som omfattats av marknadskontrollen
- Antal bristfälliga produkter och åtgärder som vidtagits inom respektive regelområde, marknadskontrollmetod och produktgrupp.

Vidare följer Elsäkerhetsverket upp antal anmälningar som kommit till Elsäkerhetsverket om

- tillbud och olyckor,
- anmälningar om bristfälliga produkter,
- anmälningar från ekonomiska aktörer om brister och åtgärder (§23), och
- anmälningar och från Tullverket.

Elsäkerhetsverket sammanställer årligen spridningen av publicerade beslut och andra nyheter i media samt informationsgivningen inom marknadskontrollen i antal besökare på webben, antal nedladdningar av material m.m.

3 Rättslig grund

Bestämmelser om marknadskontroll finns i EU-förordning 765/2008 om ackreditering och marknadskontroll, EU-förordning 764/2008 om ömsesidigt erkännande, förordning (2014:1039) om marknadskontroll och annan närliggande tillsyn, EU:s allmänna produktsäkerhetsdirektiv (2001/95/EC), genomfört i Sverige genom produktsäkerhetslagen (2004:451) och produktsäkerhetsförordningen (2004:469), samt i sektorslagstiftningen.

Både EU-förordningen om ackreditering och marknadskontroll och produktsäkerhetsförordningen ställer krav på myndigheter att upprätta, genomföra och följa upp marknadskontrollplaner (se art. 18.5 765/2008, 9 § PSF). Även den svenska marknadskontrollförordningen (se 7 §) innehåller krav på nationell handlingsplan för marknadskontroll.

3.1 Rättsliga utgångspunkter

Genom föreskrifter, tillsyn av elanläggningar och marknadskontroll av elektriska produkter arbetar Elsäkerhetsverket för att förhindra att människor och egendom skadas av el samt för att skapa en god elektromagnetisk miljö ur störningssynpunkt.

Av de områden som omfattas av produktdirektiv är Elsäkerhetsverket ansvarig för marknadskontroll av elektriska produkter som faller in under sex EU-direktiv enligt följande.

- LVD (direktivet för elektrisk utrustning inom vissa spänningsgränser, 2014/35/EU).
- EMCD (direktivet för elektromagnetisk kompatibilitet, 2014/30/EU).
- ATEXD (direktivet för elektrisk utrustning och säkerhetssystem i explosionsfarliga miljöer, 2014/34/EU).
- TSD (direktivet för leksakers säkerhet, bilaga elektriska leksaker, 2009/48/EG).
- RED (direktivet för radioutrustning, 2014/53/EU).
- GPSD (direktivet om allmän produktsäkerhet, 2001/95/EC).

Elsäkerhetsverket gör även marknadskontroll på det icke harmoniserade området. Marknadskontrollen innefattar då även elektriska produkter som faller utanför lågspänningsdirektivets spänningsgränser, 50 V AC till 1000 V AC samt 75 V DC

till 1500 V DC och som inte omfattas av annat säkerhetsdirektiv som MD, RED m.m.

Elsäkerhetslagen (2016:732) ger den legala grunden för tillsyn av all elektrisk utrustning. EMC-lagen (1992:1512) ger den legala grunden för tillsyn av elektriska apparater som kan störa eller bli störda. Dessa lagar, tillsammans med elsäkerhetsförordningen (2017:218) och förordningen (1993:1067) om elektromagnetisk kompatibilitet samt Elsäkerhetsverkets föreskrifter implementerar EMCD, ATEXD och LVD-direktiven i Sverige.

För leksaker gäller lag (2011:579) om leksakers säkerhet med tillhörande förordning och föreskrifter. Elsäkerhetsverkets föreskrifter (2011:1) om leksakers säkerhet införlivar de delar ur direktivet om leksakers säkerhet som rör leksakers elektriska egenskaper.

Beträffande radioutrustning gäller radioutrustningslagen med tillhörande förordning och föreskrifter.

Produktsäkerhetslagen (2004:451) med tillhörande förordning tillämpas på produkter som är avsedda för eller tillhandahålls konsumenterna.

3.2 Lagar, förordningar och föreskrifter för Elsäkerhetsverkets marknadskontroll

LAGAR OCH FÖRORDNINGAR

SFS 2016:392	Radioutrustningslag
SFS 2011:579	Lag om leksakers säkerhet
SFS 2004:451	Produktsäkerhetslag
SFS 2017:732	Elsäkerhetslag
SFS 1992:1512	Lag om elektromagnetisk kompatibilitet
SFS 2016:394	Radioutrustningsförordning
SFS 2016:363	Förordning om elektromagnetisk kompatibilitet
SFS 2011:703	Förordning om leksakers säkerhet
SFS 2017:218	Elsäkerhetsförordning

FÖRESKRIFTER

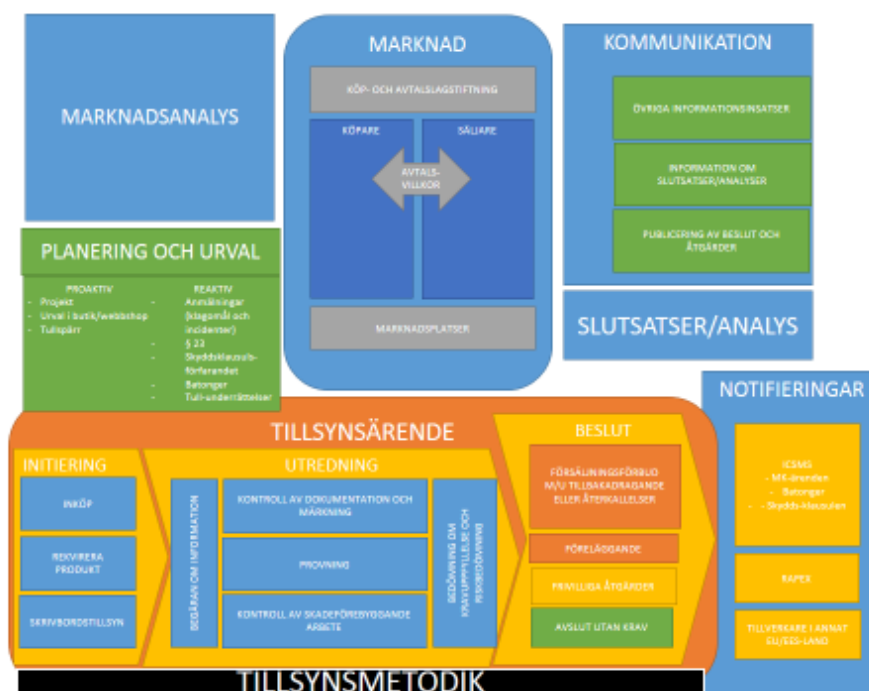

<u>ELSAK-FS 2017:1</u>	Elsäkerhetsverkets föreskrifter om ersättning och avgifter vid marknads kontroll av viss elektrisk utrustning
<u>ELSÄK-FS 2016:3</u>	Elsäkerhetsverkets föreskrifter om elektromagnetisk kompatibilitet, ändrad genom ELSÄK-FS 2016:4
<u>ELSÄK-FS 2016:2</u>	Elsäkerhetsverkets föreskrifter om elektrisk utrustning och elektriska skyddssystem avsedda för användning i potentiellt explosiva atmosfärer
<u>ELSÄK-FS 2016:1</u>	Elsäkerhetsverkets föreskrifter om elektrisk utrustning
<u>ELSÄK-FS 2015:1</u>	Elsäkerhetsverkets föreskrifter om stickproppar och uttag för allmänbruk.
<u>ELSÄK-FS 2011:2</u>	Elsäkerhetsverkets föreskrifter om elstängselapparater och till dessa anslutna elstängsel
<u>ELSÄK-FS 2011:1</u>	Elsäkerhetsverkets föreskrifter om elektriska egenskaper för leksaker

4 Urval av produkter att kontrollera

4.1 Omvärldsbevakning och nulägesbeskrivning/marknadsanalys

Urvalet av produkter för marknads kontroll ska ske utifrån en marknadsanalys.

Hos Elsäkerhetsverket genomförs detta inom ramen för myndighetens verksamhetsplanering. I detta arbete ingår en omvärldsbevakning som ligger till grund för fokusområden, aktiviteter m.m. i myndighetens verksamhet.

Beroende på vilken tillsynsmetod/kontrollmetod som används är marknads kontrollen mer eller mindre planerbar. När det gäller tillsyn som inte sker i projektform, sker urvalet snarare i butik/på webben då inspektörerna söker efter brister som finns där och då. I dessa fall avgränsar vi inte tillsynen till viss produkttyp. Urvalet ser dock annorlunda ut när det gäller den indikationsstyrd marknads kontroll, då inkomna anmälningar och underrättelser är grunden för urvalet.

I detta ingår erfarenheter från marknads kontrollen, standardiseringsarbetet m.m. men också annan omvärldsbevakning. Till detta använder Elsäkerhetsverket ett särskilt verktyg för att samla produkthanmälningar och olycksfall.

4.1.1 Urval vid planerad marknadskontroll

4.1.2 Urval vid indikationsstyrd marknadskontroll

Elsäkerhetsverket tar dagligen emot anmälningar och notifieringar. Efter utredning görs ett urval av produkter för marknadskontroll, inkomna anmälningar sammanställs också för analys av utvecklingen inom området. Produktanmälningar inkommer av följande skäl.

- Information inkommer från andra myndigheter via RAPEX och ICSMS², och där det finns skäl att anta att dessa produkter finns på den svenska marknaden.
- Inkomna §23-notifieringar eller Business application
- Anmälningar har inkommit om farliga eller störande produkter.
- Information har kommit Elsäkerhetsverket till del i form av olycksfall, tillbud eller brandrapport där elektrisk produkt varit trolig orsak.

4.2 Omvärldsanalys och nulägesbeskrivning inför 2018

De utmaningar som identifierats i myndighetens omvärldsanalys som berör marknadskontrollen är följande.

4.2.1 Förändringar avseende Reglering

4.2.1.1.1 Tillväxtfokus

Harmonisering av regler och användning av standarder stärker i regel elsäkerheten, men det primära syftet med den inre marknaden m.m. är framförallt tillväxt, och i andra hand säkerhet. Genom ömsesidighetsprincipen kommer nationella regler att ställas mot eventuella avregleringar som sker i annan del av EU och kan göra att våra nationella regler får ge vika. Detta bidrar ytterligare till att andra verktyg än regler i många fall är nödvändiga att utveckla för att bibehålla och utveckla elsäkerheten och störningsfriheten.

² Dessa är webbverktyg tillhandahållna av kommissionen för rapportering mellan och inom medlemsstaterna.

4.2.1.1.2 Regelförenkling

Huvudregeln är alltid att den enskilde fritt ska få utöva tjänst, förfoga över sin egendom etc. Alla inskränkningar i detta ska vara motiverat av säkerhetsskäl. Denna utgångspunkt har varit gällande sedan ellagen infördes i början av förra seklet. Elsäkerhetsverket ansvarar också särskilt för att reglerna rörande elsäkerhet och EMC är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.

Det som tillkommit är att vi över tid ser att det sker en övergång från detaljregler till ramföreskrifter som fylls ut med standarder eller andra lösningar. Detta skapar en ökad flexibilitet, men det riskerar samtidigt att bli svårare och dyrare för mindre aktörer att följa regelverket. En regelförenkling får ofta olika konsekvenser för olika aktörer, det som är förenkling för en aktör kan utgöra ökade krav på en annan.

4.2.2 Förändringar avseende Teknikutveckling

4.2.2.1 Inledning

En trend inom vårt verksamhetsområde är att el och IT integreras mer och mer. Det kan till viss del ha positiva effekter på elsäkerheten eftersom att teknikutvecklingen gör att vissa installationer blir enklare och säkrare. Det finns dock andra aspekter som t.ex. att vi tror på en kraftigt ökad EMC-problematik i framtiden, se särskilt nedan. Vidare sker en snabb teknikutveckling som innebär att vi behöver utveckla vår kunskap om tekniken, utföra tillsyn och marknadskontroll på nya områden, samt samverka med andra för att få in elsäkerhetsaspekter i rätt tid.

4.2.2.2 Ökad elanvändning

Den ökade ”användningen” av el kan sägas ha skett på två olika sätt. Fram till mitten av 1990-talet ökade själva energiförbrukningen. Nu ser vi en annan typ av ”ökning” och det är att användningen av antalet elektriska produkter ökar och vi ser därigenom ett ökat elberoende.

4.2.2.3 Ökade EMC-problem

Med ny teknik som t.ex. induktionsladdning samt utökad användning av befintlig teknik som växelriktare m.m. kommer EMC-problematiken att öka. En svårighet som gäller just för EMC-problemen är att det är svårare att få effekt genom informationsinsatser eftersom den som orsakar störningen sällan är den som störs. Detta gör att det är svårt för den enskilde att upptäcka bristerna och incitamentet att åtgärda dessa är mindre jämfört när det gäller elsäkerhetsaspekter.

4.2.3 Förändringar avseende Andra aktörer

4.2.3.1 Inledning

Vi ser att vi blir mer och mer beroende av ett bra tullsamarbete. Vissa produkter behöver vi stoppa redan vid gräns för att de blir så svåra att hitta efter att de satts på marknaden. Detta kräver ett gott samarbete med Tullverket och andra myndigheter.

4.2.3.2 Ökade krav på köpare/konsumenter

När det gäller den proaktiva marknadskontrollen och övrig proaktiv tillsynsverksamhet kan vi endast nå någon promille eller procent av alla de objekt som omfattas av vårt tillsynsområde. Vi är helt klart beroende av att andra ställer krav på varandra och att vissa produkter och anläggningar anmäls till oss. Det är inte rimligt att tro att vi ska få resurser i den storleksordning att vi självständigt genom tillsyn och marknads kontroll kan bibehålla och utveckla elsäkerheten. Vi behöver stärka konsumenter och andra köpare av tjänster, produkter och anläggningar till att bli medvetna avtalsparter så att det inte lönar sig att sälja bristfälliga produkter och anläggningar eller utföra tjänster på ett felaktigt sätt.

4.2.4 Förändringar avseende Beteenden

4.2.4.1 Inledning

Beteenden inom vårt verksamhetsområde har förändrats markant över ett antal år. Vi ser hur regelverket idag är flexibelt och modernt och passar de stora aktörerna som vill göra rätt, men att regelverket passar mindre bra för små aktörer, samt att det är lätt att hitta kryphål för de aktörer som inte är seriösa. Tyvärr ser vi inom flera branscher att lägre kostnader genom sänkt säkerhet blir ett konkurrensmedel, vilket givetvis är helt i strid med vad som är intentionen med hela elsäkerhetslagstiftningen. Detta tror vi beror på att risken för att upptäckas är så liten och konsekvenserna små, särskilt om man inte har ett starkt varumärke att skydda. Vi ser att vi är väldigt beroende av andra aktörers krav på varandra för att bibehålla och utveckla elsäkerheten och störningsfriheten.

De stora aktörerna kan arbeta systematiskt med säkerhetsfrågor och har ibland en så kallad compliance engineer som är en bra samtalspart för oss.

Vi ser också att det nu börjar dyka upp en ny sorts ekonomisk aktör – agenten. Denna menar att de bara förmedlar själva affären, men att de inte distribuerar produkten, och därmed inte är så kallade distributörer som omfattas av produktregelverket.

4.2.5 Sammanfattning

Sammanfattningsvis har följande slutsatser varit avgörande för innehållet i denna plan.

- Det sker stora förändringar på marknaden vad gäller marknadsplatser,
- Det finns risker för bristfälliga produkter som vi inte når med tillsyn, t.ex. den ökande privatimporten - därför behöver vi satsa mer på information till berörda aktörer och slutanvändare/konsumenter.
- Det är svårt att få till effektiva samarbeten – därför satsar Elsäkerhetsverket särskilt på samverkan, istället för projekt kring en specifik typ av produkt.

- Vi måste förstå orsakerna till bristande regelefterlevnad – därför satsat Elsäkerhetsverket på projekt kring aktörstyper, inte bara produkttyper, samt genomför en kartläggning av orsakerna till brister i föregående års marknadskontrollärenden.

4.3 Ekonomiska aktörer på marknaden

Elsäkerhetsverket har under 2015 genomfört en undersökning om hur många av marknadens aktörer när det gäller elektriska produkter som finns i Sverige.³ Marknaden omfattar dock fler företag än så eftersom utländska företag är verksamma på den svenska marknaden och till detta kommer givetvis den växande e-handeln, se nedan, som också är ekonomiska aktörer som omfattas av Elsäkerhetsverkets marknadskontroll.

Sammantaget kan vi utgå ifrån följande uppskattade siffror om aktörer på den svenska marknaden.

- Minst 2 500 tillverkare
- Minst 3 000 importörer
- Minst 8 000 distributörer

Då flera företag är distributörer och importörer räknar vi sammantaget med att det finns minst 10 000 ekonomiska aktörer som omfattas av Elsäkerhetsverkets marknadskontroll.

Totalt omsätter dessa aktörer drygt 460 miljarder kronor. Distributörer och importörer omsätter tillsammans 266 miljarder kronor och tillverkarna omsätter drygt 194 miljarder kronor. Dessa siffror omfattar dock företagens hela verksamhet, inte bara den delen som avser tillhandahållandet av elektriska produkter.

Elsäkerhetsverket bedömer dock att dessa siffror är viktiga att redovisa då storleken på den marknaden som marknadskontrollen omfattar är av den art att vi är beroende av effektiva metoder och strategiska samarbeten med såväl myndigheter som bransch.

4.4 E-handeln

E-handeln bör nämnas särskilt då nya marknadsplatser påverkar hur vi genomför vår marknadskontroll. Inköp görs i större utsträckning än tidigare via webben, vilket också resulterar i färre inköpsresor.

---

³ Se [KONSEKVENSANALYS AV DIREKTIVEN EMC & LVD FÖR SVENSKA FÖRETAG, Ramböll 2015.](#)

Av den årliga rapporten E-barometern framgår hur e-handeln ökar. Följande siffror avser 2016 då 2017 års rapport inte utkommit ännu.⁴

- Den svenska detaljhandelns försäljning över internet ökade med 16 procent under 2016. Det innebär att e-handeln med varor i Sverige omsatte 57,9 miljarder kronor 2016 och stod därmed för 7,7 procent av den totala omsättningen inom svensk detaljhandel.
- Av denna handel på internet är det området hemelektronik där omsättningen är störst (12,2 miljarder kronor).
- 19 procent e-handlade varor från utländska webbutiker under 2016. De länder som flest handlade varor från var Kina, Storbritannien, Tyskland och USA.

I Norden handlar cirka 90 procent av konsumenterna på nätet, för i genomsnitt 600 euro per år.⁵

E-handeln omfattar såväl köp av ekonomiska aktörer, men också den så kallade privatimporten där konsumenter köper av aktör som inte är verksam inom EU/EES. Det finns också en gråzon där konsumenter köper produkter av en säljare som är okänd eller som inte går att utföra tillsyn över på ett effektivt sätt. I det senare fallet är tillsyn inte en effektiv metod, utan fokus för dessa problem bör ligga på information till konsumenterna.

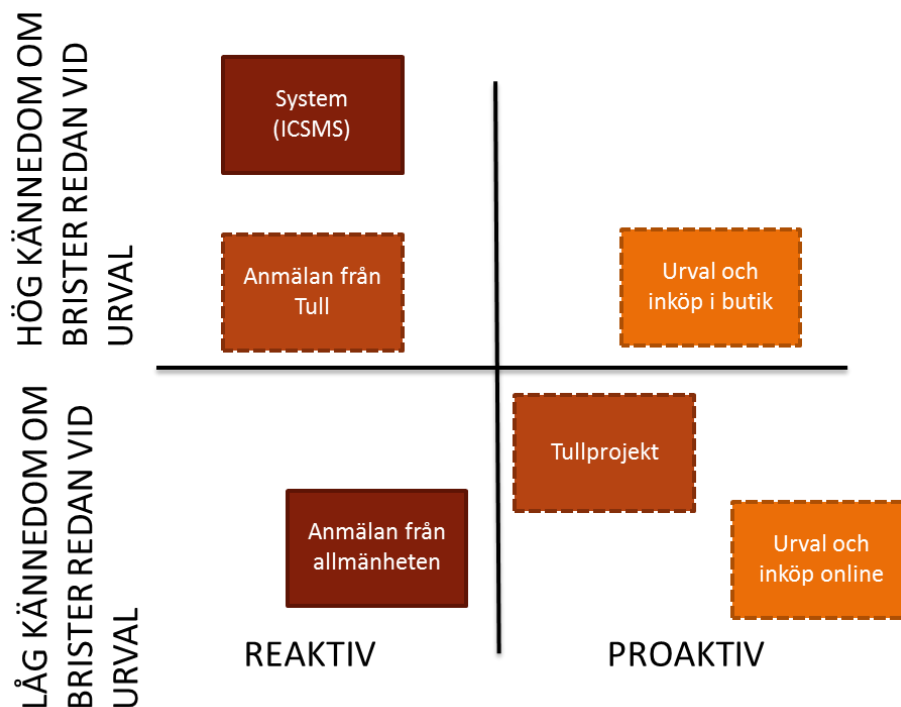
⁴ Se [E-barometern - årsrapport 2016, Postnord](#).

⁵ Se [E-handeln i Europa 2016, Postnord](#).

5 Kontrollmetoder

5.1 Marknadskontrollmetoder

Elsäkerhetsverket har identifierat sex olika typer av marknadskontrollmetoder. Dessa metoder är olika effektiva beroende på problem. Dessa metoder kompletterar varandra och Elsäkerhetsverket bedömer att både reaktiv och proaktiv tillsyn behövs för att marknadskontrollen är effektiv. De mörkröda är indikationsärenden där en brist endera är konstaterad av annan myndighet, eller allmänheten eller annan misstänker brist. De mellanröda är de olika typerna av tullärenden som finns, där produkten alltså inte satts på marknaden ännu, och därmed är en oerhört effektiv metod. De ljusaste fälten är den traditionella tillsynen där vi gör urval på marknaden utan indikation, dock att urvalet inte är stickprovsmässigt utan en bedömning görs i urvalet.

Streckad ram innebär att produkten faktiskt finns på marknaden/är tillgänglig för MK. När det gäller System och Anmälan från allmänheten riskerar denna tillsyn att bli ineffektiv då produkterna inte finns kvar på marknaden och detta försvårar marknadskontrollen.

5.2 Utredningen i ärendet

Det finns olika sätt att genomföra utredning i ett marknadskontrollärende-

- Köpa produkt och utreda/prova. Inspektörerna besöker butiker (även e-handel) och letar produkter och gör inköp när indikationer om bristande överensstämmelse föreligger. Provning hos oberoende testhus sker i de flesta fallen, men även egen utredning/provnings görs.
- Rekvirera produkt och utreda/prova. Denna möjlighet används inte när produkten finns tillgänglig, men i tullärenden där produkter stoppats förekommer att produkten hämtas in för utredning/provning. De flesta produkter som stoppas i tullen har dock så omfattande administrativa brister att det i sig motiverar försäljningsförbud.
- Begäran om information. Inspektörerna tillskriver ekonomiska aktörer och begär information när indikationer om bristande överensstämmelse föreligger. Kan leda till att provning sker, men det är inte nödvändigt. Denna typ av tillsyn har ökat då nya direktiven blivit tydligare med avseende på aktörernas skyldigheter. Handläggningen av §23-ärenden sker i regel endast på detta sätt.

Vid marknadskontroll med avseende på EMC läggs tonvikten på undersökningar där myndigheten fått indikationer avseende störningar.

De åtgärder som initieras till följd av marknadskontrollen syftar till att motverka att en elektrisk produkt orsakar skada eller stör i sin elektromagnetiska omgivning.

Åtgärd föreläggs när riskbedömning visar att produkten har brister som kan innebära fara eller då provning av produkten gett som resultat att den inte uppfyller gällande väsentliga krav. Det kan gälla om aktören inte kan uppvisa dokumentation som uppfyller kraven. Åtgärd utförs, när så är möjligt, av berörd ekonomisk aktör där möjlighet finns att vidta relevanta åtgärder på frivillig grund. Detta gäller dock inte om det saknas förutsättningar för frivilliga åtgärder.

Elsäkerhetsverket har utvecklat metoderna för marknadskontroll och detta har ökat andelen ärenden som hanteras med frivilliga åtgärder.

6 Samverkan

Marknadskontrollansvaret för olika elektriska produkter följer utvecklingen av marknaden och utvecklas efter hand. Det krävs ett tätt samarbete myndigheter emellan för att kunna utöva en effektiv marknadskontroll. Elsäkerhetsverket arbetar aktivt för att främja samarbete med andra marknadskontrollmyndigheter både inom landet, inom Norden och mellan myndigheter i andra medlemsstater i gemenskapen

Elsäkerhetsverket deltar i följande samarbeten

- Marknadskontrollrådet
- MKR AG: Cirkulär ekonomi
- MKR AG: Marknadskontrolldagen 2018
- MKR AG: Forum för tullrelaterade frågor
- Nätverk för standardiseringsfrågor
- Arbetsgruppen för ekodesign
- LVD Adco
- EMC Adco
- ATEX Adco
- LVD Kommittén
- LVD WP
- ATEX Working group
- ATEX Kommittén
- NSS MK (Nordiska elsäkerhetsmyndigheterna)
- Samverkansgrupp Leksaker (KV, KemI)

Utöver ovanstående har tillsynen inriktats på ett sådant sätt att möjligheterna till samverkan är större, se nedan.

7 Kostnader

Planen innebär oförändrat antal personer inom marknadskontrollen. Nuvarande avtal för provningar för LVD är upphandlade till fast pris fram till och med 2018 och för EMCD till och med 2019. De följande åren antas samtliga kostnader totalt öka med två procent per år räknat med utgångspunkt från 2016.

Marknadskontrollen genomförs av avdelningen för produkter. Där ingår en avdelningschef och 6 inspektörer. Kostnaden för provning och inköp av produkter 2018 beräknas uppgå till cirka 2 000 000 kronor.

8 Planerade aktiviteter 2018

Elsäkerhetsverkets planer för 2018 fördelar sig mellan tillsyn, informationsinsatser och utvecklingsområden. De delar av den gemensamma marknadskontrollplanen som Elsäkerhetsverket deltar i redovisas inte nedan.

8.1 Tillsyn

Elsäkerhetsverket använder inte längre antal ärenden som mål för arbetet på avdelningen. Ärendena förväntas dock fördela sig ungefär enligt följande.

- 300 provade produkter för elsäkerhet (inkl. radioutrustning)
- 50 provade produkter för EMC
- Vid behov, ha provat någon produkter för ATEX området
- Vid behov, ha provat någon produkt för elektriska egenskaper hos leksaker

8.1.1 Tematisk tillsyn - Fokus på produkten/produkttypen

- LED-lampor avseende elsäkerhet
- Stickproppar och uttag
- Julbelysning och dekorationer
- Hushållsapparater (Prosafe)
- PLC-produkter, Power Line Communications (EMC Adco)

8.1.2 Tematisk tillsyn - Fokus på aktörstypen

- Agenturer (distributörsansvaret hos de som förmedlar produkter) och annan e-handel
- Pseudo-distributörer (tillverkaransvaret hos de som sätter sitt varumärke på produkt))
- Nya marknader (produkter som återtillverkas)
- Promotionprodukter (Konsumentverket)
- Uppföljning av aktörer USB-projektet
- Uppföljning av tidigare försäljningsförbud

8.1.3 Tematisk tillsyn - Fokus på samarbete

- Genomföra minst ett projekt i samverkan med Tullverket
- Delta i minst två projekt i samarbete med andra myndigheter

8.1.4 Övrig proaktiv tillsyn

Den proaktiva tillsyn som inte är tematisk sker genom urval i butik och på nätet. Marknadskontrollen omfattar nedanstående produktgrupper. Brister och förbud följs upp under respektive grupp. I det följande anges den planerade andelen av provade elektriska produkter för varje produktgrupp. Hur många elektriska produkter som ska kontrolleras ur respektive produktgrupp anges nedan endast som riktvärden då en stor del av marknadskontrollen sker efter en riskbedömning och därmed svår att detaljplanera.

- **Installationsmateriel** – ca 10 % av de provade produkterna
Under denna grupp ligger stickproppar och uttag som omfattas av rådsförordning 764/2008/EG, GPSD och nationell lag. Även högspänningsprodukter, högre än 1000V, finns i denna grupp.
Om produkterna innehåller radio kommer marknadskontrollen ske enligt RED.
- **Belysningsmateriel** – ca 25 % av de provade produkterna
Inom denna produktgrupp går den tekniska utvecklingen snabbt och drivs på av frågan om energieffektivitet. Ett exempel är ersättningen av kvicksilverlampor med LED teknik till vägbelysning. Vi har sett en viss minskning av uppvisade brister i denna grupp men prioriterande produkter kommer även fortsättningsvis att vara lågenergikomaktlysrör (CFL) samt lysdiodprodukter (LED).
Om produkterna innehåller radio kommer marknadskontrollen ske enligt RED.
- **Bruksföremål** – ca 35 % av de provade produkterna
I denna kategori finns flertalet produkter som kan kontrolleras i de projekt som fokuserar på aktörsbeteende istället för produkttyp.
Om produkterna innehåller radio kommer marknadskontrollen ske enligt RED.
- **Strömförsörjningsdon och reglerutrustning** – ca 10 % av de provade produkterna
I denna grupp ingår transformatorer och växelriktare och även här drivs utvecklingen på av energieffektiviseringsskäl. Denna grupp uppvisar fortfarande många brister. I planen ingår att bevaka dessa både avseende elsäkerhet och EMC.

Om produkterna innehåller radio kommer marknadskontrollen ske enligt RED.

- **Hemelektronik och IT-utrustning** – ca 20 % av de provade produkterna. Elektronik i elektriska produkter ökar på marknaden. Utvecklingen går mot mera fjärrstyrning och system som innebär högre energieffektivitet. Tillräckligt isolationsavstånd och skyddande kapsling är viktiga faktorer för att kontrollera och motverka brand. I denna grupp ser vi ökande antal brister sannolikt till följd av att fler och fler produkter får inbyggd elektronik ofta i små och täta utrymmen.

Denna grupp lämpar sig väl för kontroll av kopior och agenturer.

EMC kontroller är viktiga för denna produktgrupp.

Om produkterna innehåller radio kommer marknadskontrollen ske enligt RED.

- **Övrig utrustning** – Ett mindre antal elektriska produkter kan kontrolleras även om de inte passar in i någon av produktgrupperna ovan.

Om produkterna innehåller radio kommer marknadskontrollen ske enligt RED.

8.1.5 Reaktiv tillsyn

Elsäkerhetsverket tar emot produktanmälningar från allmänheten och gör marknadskontroll efter urval, beroende på bristens art och förutsättningarna för att marknadskontroll ger effekt.

Elsäkerhetsverket hanterar också de underrättelse från Tullverket som inkommer. Detta är prioriterat område då bristfälliga produkter stoppas från att släppas ut på marknaden.

När det gäller information från system, framförallt ICSMS, kommer Elsäkerhetsverket utveckla sina metoder för denna hantering.

8.2 Informationsinsatser

- Elsäkerhetsverket svarar på frågor i en särskild svarsgrupp för produktfrågor varje vardag 8-12
- Elsäkerhetsverket svarar på skriftliga frågor i det webbaserade verktyget Frågor & Svar där svar ska ges inom sju dagar.
- Lampdonsinformation - Svensk standard för lampdon upphör att gälla i april 2019 och därefter kommer endast den nya harmoniserade standarden för anslutning av lampor (så kallade DCL-don) att gälla. Detta påverkar

ekonomiska aktörer och konsumenter och vi ska informera om förändringarna och ge råd för att underlätta övergången.

- Utvecklat stöd till företagen för ökad regelefterlevnad - Elsäkerhetsverket ska ta fram ett utvecklat stöd till företagen som omfattas av produktregelverket för att öka graden av regelefterlevnad på marknaden. Stödet ska omfatta nya verktyg och utbildningsinsatser.
- Årsplan för kommunikation - Elsäkerhetsverket ska ta fram ett utvecklat stöd till företagen som omfattas av produktregelverket för att öka graden av regelefterlevnad på marknaden. Stödet ska omfatta nya verktyg och utbildningsinsatser.
- Ökad effekt av produktanmälningar - Under 2017 har vi tagit fram utvecklad information till såväl de som anmäler produkter på vår webb, som till de företag vars produkt anmäls. För att de som anmäler och blir anmälda ska kunna agera direkt på informationen i en anmälan ska vi utveckla informationen som ges till anmälare respektive anmält företag vid produktanmälningar.
- Under 2018 har Elsäkerhetsverket ett regeringsuppdrag om informationskrav vid försäljning av produkter som utgör elinstallationsmaterial. Uppdraget sträcker sig till 2020 och omfattar att ta fram och genomföra en handlingsplan tillsammans med branschen för att bland annat minska det obehöriga elinstallationsarbetet.

8.3 Utvecklingsområden

- EMC-strategi - I en värld med ökande EMC-problem behöver vi ha en myndighetsgemensam strategi. Vilka aktiviteter är mest ändamålsenliga för de problem vi ser? Vad åtgärdar vi bäst genom tillsyn och vilka områden ska vi arbeta mer långsiktigt med? Vi behöver också ha samsyn med övriga myndigheter kring ”vad är störning som ska åtgärdas” och vad vi ska lämna åt aktörerna själva att hantera på eget ansvar eller genom civilrättsliga incitament. Det är dags att använda all erfarenhet vi har och rikta våra insatser där de behövs. (Genomförs i samarbete med PTS.)
- Fortsatt analys av aktörers bristande regelefterlevnad (aktörskartan) - Vi behöver förstå varför brister uppstår så vi kan förebygga dem. Vi behöver därför sammanställa resultatet från vår marknadskontroll utifrån orsaken till bristande regelefterlevnad. Rapport ska tas fram.
- Samverkansgrupp – Brand och produkter - Vi behöver fortsätta arbetet med att ta fram mer underlag rörande brandorsaker och brandrisker kopplat till produktsäkerhet.

- Utveckla informationsutbytet i befintliga rapporteringssystem -
Elsäkerhetsverket ska undersöka om det är möjligt att få större effekt på vårt arbete utifrån hur vi kan använda våra system. Det handlar om att ta emot information, begära information och bearbeta statistik m.m. i framförallt RAPEX och ICSMS, men också Tullverkets importregister.
- Förstudie: Effekter av dimmers och LED-lampor -
Elsäkerhetsverket ska utreda kompatibiliteten mellan dimmers och lampor. Vilka konsekvenser blir det om de inte är kompatibla och varför finns inte märkningskrav i standarden? Avser både elsäkerhet och störningsfrihet.